

RECONSTRUCTIE

'Ik ben oerstom geweest': hoe Houellebecq terecht kwam in de Nederlandse seksfilm die hij wil laten verbieden

icq wil de Nederlandse film met hem in de hoofdrol laten verbieden.

De rel rond schrijver Michel Houellebecq, die een seksfilm met hem in de hoofdrol wil laten verbieden, is er een uit een lange reeks controverses. Hoe is hij zo verstrikt geraakt in het spel dat hij doorgaans geraffineerd speelt?

Ariejan Korteweg en Eline Huisman 14 maart 2023, 13:45

De Franse schrijver Michel Houellebecq wil de Nederlandse film met expliciete beelden waarin hij een hoofdrol speelt, laten verbieden. Nu dat verzoek is gesneuveld bij de rechtbank in Parijs, verplaatst het strijdtoneel zich naar Amsterdam. Vandaag buigt de Nederlandse rechter zich over het conflict tussen Houellebecq en kunstenaar Stefan Ruitenbeek van collectief Kirac, bekend van controversiële projecten, die de film heeft geproduceerd. De uitspraak volgt over twee weken.

Met 'verbijstering en afschuw' bekeken Houellebecq en zijn echtgenote Qianyun Lysis Li de trailer, die eind januari online verscheen (en inmiddels offline is gehaald). Terwijl de schrijver daarin in bed ligt, zoenend met een jonge vrouw, belooft de voice-over wat in de film te zien zal zijn: nieuwsgierige fans die met de beroemde schrijver naar bed gaan terwijl de camera alles vastlegt. Woedend over de 'onherstelbare schade' aan hun privéleven probeerde het echtpaar in Frankrijk een verbod af te dwingen op de trailer en de film.

Nu dat is mislukt, richt de schrijver voor de Amsterdamse rechter zijn pijlen niet direct op de film zelf, maar op het contract dat werd gesloten over de opnamen. Volgens Jacqueline Schaap, zijn Nederlandse advocaat, is dat contract dermate onredelijk dat het strijdig is met de wet. Houellebecq zou geen enkele zeggenschap krijgen over het gebruik van de beelden. Bovendien was de schrijver volgens Schaap op het moment van ondertekening

deVolkskrant

 Voorpagina Columns Topverhalen vandaag Opinie Cultuur & Media Podcasts Beter Leven Fc

in Amsterdam, een dag na het verschijnen van *Vernietigen*, de Nederlandse vertaling van Houellebecqs laatste roman: *Anéantir*. Die première is voorlopig uitgesteld. Ruitenbeek zegt te hopen alsnog met Houellebecq tot een vergelijk te komen. Volgens de advocaat van Houellebecq heeft de schrijver op een schikking

aangedrongen, maar zit er weinig schot in de onderhandelingen.

Een tijdje zoek

Het oeuvre van de Franse schrijver Michel Houellebecq lijkt vaak te bivakkeren in de schemerzone tussen fictie en werkelijkheid. Terroristische aanslagen, boerenopstanden, de opkomst van extreemrechts, toerisme als laatste redding voor het platteland – hij schreef erover voordat het voor iedereen zichtbaar werd.

Ook in films zoekt hij die grens op. In 2013 was Houellebecq een tijdje zoek; terwijl hij allerlei lezingen en interviews moest geven, wist niemand waar hij was. Met dat gegeven werd door regisseur Guillaume Nicloux een speelfilm gemaakt, *L'enlèvement de Michel Houellebecq*, waarin de schrijver ontvoerd blijkt door een bende. Houellebecq speelt zichzelf in de film, hij drijft de andere hoofdrolspelers, die deels een crimineel verleden hebben, tot wanhoop door steeds weer om sigaretten te vragen. Voor de film werden de spelers zonder tot in detail uitgewerkt script een maand bij elkaar gezet, waarna de beste scènes werden gebruikt. Houellebecq toonde zich ingenomen met het resultaat.

Dat procedé lijkt enigszins op wat de Nederlander Stefan Ruitenbeek voor ogen stond. Met zijn organisatie Kirac (Keeping It Real Art Critics) maakt hij sinds 2016 video's, gepubliceerd op een eigen platform, waarin mensen uit de kunstwereld een prominente rol spelen. Die mensen worden nogal eens in compromitterende situaties gebracht. De films veroorzaken soms tumult omdat de hoofdpersonen spijt krijgen van hun medewerking of vinden dat ze zijn voorgelogen.

Omstreden figuren

Dat laatste gold voor Sid Lukkassen, een jonge, aan Forum voor Democratie verwante filosoof. Die ging in op een oproep van de Amsterdamse studente Jini van Rooijen op *GeenStijl*, om voor haar afstudeerproject rechtse mannen te vinden die haar 'linkse kutje wilden neuken'. De ontmoeting van de twee werd door Ruitenbeek gefilmd, aanvankelijk met instemming van Lukkassen. Die krijgt op zeker moment spijt, zegt: 'Ik wil niet dat je deze beelden gebruikt.' Hij trok zijn medewerking in, maar het fragment is desondanks te zien in *Honeypot*, inclusief andere beelden van hun ontmoeting.

Ruitenbeek zoekt graag omstreden figuren op. Zo deed ook de

Haagse kunstenaar Julian A. onlangs mee aan een spektakel van Kirac. A. wordt door het OM vervolgd wegens meerdere aangiften van geweld en seksueel misbruik. Het werk van Kirac heeft vaak een seksuele lading. Maar Houellebecq benaderde hij aanvankelijk met een voorstel voor een gezamenlijk kunstproject in Amsterdam.

Stefan Ruitenbeek van collectief Kirac. Beeld

Stefan Ruitenbeek van collectief Kirac.

Net als Kirac legt Houellebecq in zijn oeuvre belangstelling voor allerhande seksuele activiteiten aan de dag, en allebei hanteren ze provocatie als stijlmiddel. In *Vernietigen*, een in het oeuvre van Houellebecq overigens opmerkelijk mild boek waarin seks verder amper een rol speelt, bedrijft de hoofdpersoon betaalde liefde met een studente die – zonder dat te weten – zijn eigen nichtje blijkt te zijn.

In november ging Ruitenbeek naar Parijs, vergezeld door Jini van Rooijen, die had meegedaan aan de film met Lukkassen. Ze spraken af met Houellebecq en Qianyun Li, sinds 2018 zijn echtgenote. Tevoren had Ruitenbeek wat films gestuurd. In elk geval *Honeypot* zou de schrijver hebben gezien. 'Ik zat er niet naast toen ze keken', zegt Ruitenbeek. 'Maar hij heeft me verteld dat hij hem helemaal heeft gezien.' Houellebecq zelf zegt met een half oog te hebben gekeken. In Parijs werden seksscènes gefilmd, waarbij ook de vrouw van Houellebecq aanwezig was, en er werden afspraken gemaakt over een vervolg in Amsterdam, waar volgens Ruitenbeek jonge vrouwen waren die hunkerden naar seks met de beroemde schrijver.

'Inclusief seksuele daden'

Vanaf dat moment beginnen de versies uiteen te lopen. Toen de schrijver en zijn vrouw 21 december naar Amsterdam gingen,

werden ze op het station opgewacht door een team van Ruitenbeek met draaiende camera, zoveel is zeker. Houellebecq was daar niet van gediend, volgens de schrijver was hem noch zijn vrouw daarvoor om toestemming gevraagd. Bovendien zou de regisseur het echtpaar op hun verzoek anonimiteit hebben beloofd door hun gezichten niet herkenbaar in beeld brengen. In een [open brief](#) aan de regisseur, gepubliceerd op zijn eigen site, schrijft Houellebecq spijt te hebben de camera niet in de eerste de beste gracht te hebben gegooid. Volgens Ruitenbeek waren ze echter op de hoogte. 'Zijn vrouw zei nota bene dat ze daarvoor wat moois had aangetrokken.'

Die avond werd op de hotelkamer van het echtpaar Houellebecq een contract getekend, waarmee de schrijver zich waarschijnlijk met huid en haar uitleverde aan Ruitenbeek en Kirac. In dat contract, dat in handen is van *de Volkskrant*, staat dat Ruitenbeek alle beelden van Houellebecq en diens vrouw mag gebruiken waarop hij de hand kan leggen, dat Houellebecq gratis meewerkt aan het project, geen enkele zeggenschap heeft, de film niet van tevoren mag zien en dat alle inkomsten voor Ruitenbeek zijn.

Ook is vastgelegd dat het echtpaar Houellebecq zou meedoen aan een film 'inclusief seksuele daden en genitaliën', al zouden die niet in één beeld met de herkenbare gezichten van Houellebecq en Li mogen worden getoond. Tot zover de anonimiteit; op beelden waarop 'strelen, knuffelen, fysieke intimiteit en zoenen' is te zien, zo staat in het contract, zijn herkenbare gezichten mogelijk.

Onredelijk contract

'Ik heb nog nooit zo'n onredelijk en slecht contract gelezen', zegt advocaat Schaap. Houellebecq tekende het zonder advies vanuit zijn entourage. 'Geen van zijn agenten leek hiervan op de hoogte', bevestigt de Franse journalist Sophie des Déserts, die voor een profiel in de Franse krant *Libération* uitgebreid sprak met familie, vrienden en adviseurs van de schrijver. 'Had hij hierover gesproken met zijn omgeving, dan zou die hem zeker hebben ontmoedigd.' Advocaat Schaap bevestigt dat.

In de dagen die volgden op het tekenen van het contract werden pogingen ondernomen seksscènes op te nemen. Volgens de regisseur zeer succesvol, volgens de schrijver is er niks gebeurd. [Ruitenbeek zegt](#) in de Franse editie van *Vice* dat Houellebecq met

vier vrouwen het bed heeft gedeeld – een leugen, volgens de schrijver. Net als het verhaal uit de trailer, waarin de voice-over van Ruitenbeek vertelt over een afgelaste trip naar Marokko waarvoor echtgenote Li 'een maand bezig was geweest vanuit Parijs de prostituees alvast te regelen'. Houellebecq heeft op zich geen bezwaar tegen een expliciete film, stelt zijn advocaat, maar wel tegen 'een film waarin onjuistheden worden verkondigd als waarheden waar hij verder geen controle over heeft'.

Is Houellebecq door zijn contract met Ruitenbeek verstrikt geraakt in een spel dat hij doorgaans zelf zo geraffineerd speelt? 'Dát is de vraag', zegt journalist Des Déserts. 'Houellebecq probeert, manipuleert en speelt met grenzen tussen werkelijkheid en fictie. Plots heeft hij iemand getroffen die net zo werkt. Het is een beetje alsof hij is verwond door zijn eigen vuurwerk. Wat Houellebecqs voorstelling van dit project was, blijft een mysterie. Maar waarschijnlijk heeft hij noch de omvang van dit schandaal noch de onbuigzaamheid van Ruitenbeek voorzien.'

Houellebecq in de trailer van de film van Kirac. Beeld

Houellebecq in de trailer van de film van Kirac.

In Frankrijk werd de trailer gezien als de zoveelste stunt van een schrijver die van provocatie zijn handelsmerk heeft gemaakt. Enkele weken ervoor waren moslims weer aan de beurt geweest: in een interview met *Front Populaire* noemde Houellebecq de extreemrechtse complottheorie over omvolking een feit en zei hij dat autochtone Fransen vooral willen dat moslims ophouden hen te 'bestelen en aanvallen'. Achteraf zei Houellebecq zich niet bewust te zijn geweest de moslimgemeenschap te hebben gekwetst. Des Déserts plaatst beide kwesties in het licht van

tegenvallend verkoopsucces van *Anéantir* en de gehoopte Nobelprijs die aan hem voorbij ging. 'Zijn laatste boek is zachter, minder islam en seksualiteit, en kent niet het succes van zijn vorige romans. En plots zijn er die schandalige uitspraken over moslims en een pornografische film.'

Pure triestheid

Tegen *Vice* vertelde Ruitenbeek begin februari dat Houellebecq ongelukkig en depressief was toen ze elkaar troffen en dat hij daardoor geschokt was. Toch is dat voor hem geen reden nu van de film af te zien. 'We zijn allebei kunstenaars, we hadden een afspraak en er zijn andere mensen bij betrokken. Dan kun je je niet zomaar terugtrekken. Mijn bewondering voor hem is gebleven. Ik had graag in gesprek gegaan. Wie weet zou de film hem meevallen.'

Martin de Haan, die als Houellebecqs vaste vertaler geregeld contact met hem heeft, is niet blij met de gang van zaken. 'Je wilt dat op zo'n moment alle aandacht uitgaat naar de Nederlandse uitgave van de roman. Dat moment wordt nu gekaapt door deze affaire. Ik hou deze week vier lezingen in Nederland en weet nu al dat veel vragen hierover zullen gaan.' Volgens Ruitenbeek berust het samenvallen van die data op toeval. 'Het boek zou eerst eerder uitkomen.'

'Het is pure triestheid', zegt De Haan. 'Houellebecq roept dit met al zijn onhandigheid over zichzelf af. Hij is razend intelligent, maar daarbij ook impulsief en onpraktisch.' Hij heeft het de schrijver op de man af gevraagd: ben je niet naïef geweest? Het antwoord van Houellebecq: '*J'étais con*' - ik was oerstom.

Lees ook

Houellebecq verliest zaak van Nederlands kunstcollectief om publicatie pornofilm met hemzelf in de hoofdrol

Waar deze kunstcritici binnenkomen knikken de knieën

Zelden zal er zo reikhalzend naar een vertaling zijn uitgekeken als naar de nieuwe Houellebecq

Rechtse mannen zijn gevoelige mannen, weet Sid Lukkassen

Topverhalen vandaag

NIEUWS

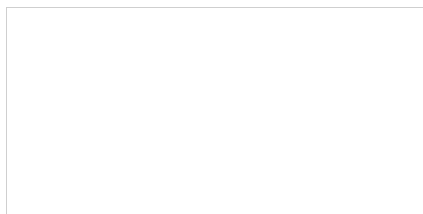
MEER >

17:58 UUR
Canadese wielrenner Alison Jackson wint Parijs-Roubaix bij de vrouwen na val Markus

16:15 UUR
Live: Oorlog in Oekraïne verscheurt Duitse vredesmarsen rond Pasen

15:38 UUR
Namen NSB'ers en SS'ers prijken al tien jaar op Eindhovens oorlogsmonument

14:00 UUR
China voert druk op Taiwan: 71 vliegtuigen voorbij onofficiële zee grens

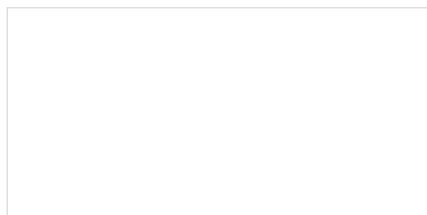

ANALYSE

Met een BBB-initiatiefnota zou het stikstofprobleem in één klap opgelost zijn. Is het echt zo eenvoudig?

INTERVIEW
ZWEMSTER MARRIT STEENBERGEN

Open over haar eenzaamheid en verlegenheid 'Ik kwam thuis en dacht: shit. Ben ik weer alleen'

VAN KAPITAAL BELANG

Doen crypto-advocaten lastig, of geven ze bijscholing aan De Nederlandsche Bank?

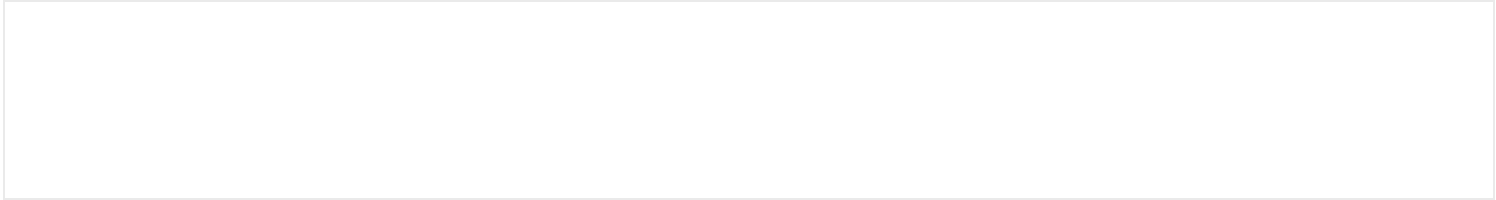
BEST GELEZEN

MEER >

- 1 Hoe een Volkskrant-journalist ten prooi viel aan Chinese intimidatie
- 2 Met een BBB-initiatiefnota zou het stikstofprobleem in één klap opgelost zijn. Is het echt zo...
- 3 Overstekende kraan die treinongeluk bij Voorschoten veroorzaakte was te vroeg bij he...

MEER TOPVERHALEN VANDAAG >

Wilt u belangrijke informatie delen met de Volkskrant?

[Tip hier onze journalisten](#)

Algemeen

Contact met de redactie
Contact met de klantenservice
Privacystatement
Abonnementsvoorwaarden
Gebruiksvoorwaarden
Cookiebeleid
Privacy-instellingen
Auteursrecht
Colofon

Service

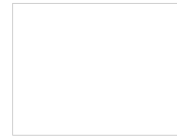
Klantenservice
Mijn account
Vakantieservice
Adverteren
Losse verkoop

Meer de Volkskrant

Abonneren
Nieuwsbrieven
Digitale krant
Webwinkel
Puzzels
RSS-feeds
Facebook
Twitter
Android apps
iOS apps

Navigeer

Columnisten
Recensies
De Volkskeuken
Archief

Op alle verhalen van de Volkskrant rust uiteraard copyright.

Wil je tekst overnemen of een video(fragment), foto of illustratie gebruiken, mail dan naar copyright@volkskrant.nl.

© 2023 DPG Media B.V. - alle rechten voorbehouden